

Apflickorna

"Apflickorna" är en berättelse om maktspillet mellan två tonårstjejer, Emma och Cassandra, som både dras till och bekämpar varandra. En film som provocerar och fördjupar bilden av hur tonårstidens relationer mellan tjejer kan se ut, en hård och brutal relation som hela tiden pendlar mellan att kontrollera och att bli kontrollerad där vänskapen och önskan att bli sedd efter hand övergår i konkurrens och psykiska och fysiska dueller på liv och död.

Filmen visar också hur osäkerheten om vem man själv är och den vuxenidentitet som kvinna som man är på väg in i ställs inför de regler och förväntningar som omvärlden har. Att det samhälleliga könsrollspelet börjar tidigt får sin både sorgliga och parodiska spegling i Emmas 6-åriga lillasyster Saras agerande och bekräftas senare i voltigelärarens kommentar till Emma att jobba på sin utstrålning.

Rekommenderad från åk 8

EN FILMHANDLEDNING AV
EVA WESTERGREN

Handling

Emma kommer ny till ridskolan och den voltige-grupp där också Cassandra går.

För Emma innebär voltige-gruppen att hon måste träna hårt, något som Cassandra lovar att hjälpa henne med. Cassandra är en självklar ledare i gruppen, har en stark

utstrålning och en självsäker personlighet. Emma är tystlåten och inåtvänd och har ett stort behov av kontroll både över sig själv och över sin hund som hon dagligen tränar med hjälp av "klickträning" ett effektivt sätt att skapa ett önskvärt beteende. Inträdet i voltige-gruppen innebär att Emma får ett nytt mål i livet, att bli bäst i gruppen. Genom träningen påbörjar Emma och Cassandra en tät relation som övergår i en vänskap som är fylld av fysiska och psykiska utmaningar och som också innehåller undertoner av sexualitet.

För Emma gäller det att hitta spelreglerna i den nya gemenskap som uppstår tillsammans med Cassandra. Att utforska makt, vänskap och sex men också att våga sätta gränser och att behålla kontrollen över sig själv. Deras vänskap innebär att de tillbringar mycket tid tillsammans även utanför ridhuset och filmen visar oss ett antal situationer där Emma och Cassandra möts i fysiska och psykiska dueller där makten hela tiden förskjuts.

Emma bor ensam med sin pappa och med sin lillasyster Sara som också spelar en viktig roll i filmen. Sara som bara är 6 år blir i simhallen där hon lär sig simma uppmanad att skaffa en topp till sina badbyxor för att undvika de otillåtna blickar som kan riktas mot henne. Tillsägelsen förändrar hennes syn på sig själv och gör att hon plötsligt börjar förstå könsrollspelet. Mot pappans vilja väljer hon den mest utmanande bikinin hon kan hitta. Bikinin blir också en viktig symbol i den förförelseakt som hon utan resultat visar upp inför sin äldre kusin och barnvakt som hon är passionerat förälskad i.

I spelet mellan Emma och Cassandra blir insatserna allt större. I mötet med några manliga poliser som de en kväll dejtar på stranden tvingas Emma att mot sin vilja göra

saker hon inte vill för att tillfredsställa Cassandra. När de en kväll dricker sig berusade och Cassandra gör närmanden mot Emma och misstar hennes vänskap för kärlek och Emma avvisar Cassandra passerar de en gräns där inget längre är som förut mellan dem.

När den slutliga uttagningen till tävlingslaget i voltige sker blir Cassandra men inte Emma vald, något som ställer Emmas och Cassandras vänskap på ytterligare prov. Fylld av besvikelser och hämndkänslor leder det fram till den sista duellen dem emellan. Under en uppgörelse i stallet provocerar Cassandra Emma att slå henne vilket leder till att Cassandra skadas och att Emma tar hennes plats i laget.

Vem är jag - sökandet efter kvinnlig identitet

I början av filmen möter vi Emma i koncentrerade gymnastiska övningar. Hon ser sig i spegeln och möter sin egen frågande blick: Vem är jag? Emma är på väg in i vuxenlivet men osäker på sin identitet. För Emmas del handlar det om ett tomrum som fylls med något nytt när hon börjar i voltigegruppen. Plötsligt blir hon både sedd och förförd av Cassandras blick. I voltigegruppen får hon också ett nytt mål, att träna och bli bäst och att klara intagningen till tävlingslaget.

- Vad innebär det att bli vuxen, vad händer med kroppen, känslorna tankarna? Vad händer om man inte passar in, inte klarar av grupstrycket i skolan och på fritiden. Med Cassandras hjälp startar Emma en resa in i något tidigare okänt. Men vad händer om hon inte klarar av de förväntningar som det nya livet ställer på henne?

- Emma och Cassandra är två olika personligheter, som dras till varandra. Emma är inåtvänd och målinriktad. Cassandra är en naturlig flockledare som har en hög status i voltigegruppen när Emma träffar henne, men hur skall Emma skaffa sig samma status? Genom att inrätta sig och vara till lags och göra som Cassandra vill eller genom att visa upp en yta av kyla, styrka och beslutsam-

het och visa att hon har en egen vilja? När Emma blir bekräftad av Cassandra vågar hon inte riktigt känna efter.

- I början av filmen möter vi Emma som "klicktränar" sin hund, ägnar sig åt koncentrerade gymnastiska övningar och frågande ser på sig själv i spegeln. Vilken bild får vi av Emma i filmens början? Hur beskrivs hennes personlighet?

- I mötet med Cassandra blir Emma plötsligt sedd av någon annan. Vad är det som gör att deras blickar dras till varandra? Vad ser Cassandra hos Emma?

- Hur reagerar Emma på Cassandras uppmärksamhet? Vilken typ av tjej är Cassandra, Emma? Beskriv den bild vi får av mötet mellan dem?

Den närhet som Emma känner till Cassandra är något nytt. Ett tidigare utforskat område som också inrymmer undertoner av sexualitet som är en del av det som också gör att Emma och Cassandra dras till varandra. När Cassandra misstar Emmas vänskap och behov av närhet för kärlek råkar deras relation in i en kris. "Vad vill du egentligen?" frågar Cassandra. "Jag vill att allt skall vara som förut" svarar Emma.

- Vilka förväntningar på närhet i förhållande till sexualitet är det som ställs på Emma? Hur upplever hon det utforskande både fysiskt och psykiskt som relationen till Cassandra innebär?

- För att komma med i voltigelaget uppmanas Emma att arbeta med sin "utstrålning" medan Cassandra redan har ett mer utåtriktat sätt och mer charm och en självklar plats. Hur motsvarar Emma och Cassandra våra bilder av hur tjejer skall vara? Är det ett krav speciellt för kvinnor att utseendet är en viktig del av personligheten? Vad är det som påverkar våra föreställningar om vad som är " normalt " när det gäller kvinnligt beteende?

När lillasyster Sara blir uppmanad av simläraren att skaffa en topp till sina badbyxor tvingas hon in i en ny roll och får även en annan syn på sig själv som hon inte kan värja sig emot. Den leopardbikini som hon trots pappans protester till slut får köpa tillfredsställer inte bara ett samhälleligt gruptryck på hur även små flickor skall vara och se ut - utan också hennes egna behov av att vara sexig och behaga sin åtråvärda kusin. Saras beteende blir en både parodisk och sorglig spegling av en stereotyp kvinnoroll. Även om pappan försöker övertala henne att fortsätta vara det barn hon är har hon i samhällets ögon redan blivit ett sexobjekt för otillåtna blickar.

- Vilken kvinnoroll är det som Sara, trots att hon är ett barn försöker leva upp till? Hur påverkas vi av idealbilder och stereotyper i media?

- Hur påverkas vi av gruptryck i vår egen vardag? Hur kan vi själva våga bryta mot de förväntningar som ställs på hur tjejer skall vara? Hur skaffar man sig ett eget självförtroende?

- Vilken betydelse kan det ha haft för beskrivningen av rollerna i filmen att nästan hela teamet som gjort "Ap-flickorna" är kvinnor?

Vänskap - attraktion och konkurrens

Emma och Cassandra är rivaler som slåss för att vinna men dras ändå till varandra. Deras relation präglas både av närhet och svartsjuka, beroende och dominans. Tillsammans utforskar de vänskapens gränser och utmanar hela tiden varandras föreställningar om vilka de egentligen är. De testar hela tiden i olika laddade situationer vem som är överordnad och vem som är underordnad. Vem som är vinnare och vem som är förlorare. Emmas och Cassandras vänskap är en intensiv, tyst kraftmätning, som balanserar på en skör tråd. Emmas känsla av att bli instängd och att inte få göra som hon själv vill leder till ett inre kaos och så småningom till en slutlig konfrontation med Cassandra. Cassandra känner sig avvisad och vet inte hur hon skall hantera deras relation och plötsligt är hon inte längre en given segrare.

- Emmas och Cassandras möten är som en lång rad fysiska och psykiska dueller där de mäter sin styrka och söker efter varandras svagheter. Beskriv vad det är som händer i följande scener:

- När Cassandra första gången tränar Emma? Hur utnyttjar Cassandra sitt övertag?

- I simhallen när de hoppar från högsta tornet och Cassandra plötsligt knuffar i Emma. Hur reagerar Emma? Vad gör Cassandra för att blidka Emma? Hur avslutas den "duellen"?

- När Emma och Cassandra möter polskillarna. På vilket sätt visar Cassandra sin svartsjuka? Hur reagerar Emma när Cassandra avbryter hennes flirt?

- I busskuren när Cassandra fördelar pengarna som de tagit från polisen men Emma vägrar att ta emot dem. På vilket sätt försöker Cassandra övertala Emma?

- I tävlingen i ridhuset när Emmas lag vinner. På vilket sätt får Emma sin nyvunna styrka bekräftad? Hur reagerar Cassandra?

- I scenen när Emma och Cassandra dricker och Emma plötsligt tar fram ett gevär? Vilken känsla skapar geväret? Hur följs scenen med geväret upp senare i filmen?

- När Cassandra missbedömer Emmas vänskap för kärlek och gör närmanden men Emma vill dra sig ur och säger att hon bara vill "att allt skall vara som förut". Vad menar hon med det? Vad händer med deras relation?

- I den slutliga sammandrabbningen i stallet när Emma inte kom med i laget. Beskriv Emmas och Cassandras känslor. Vad är det som får Emma att följa Cassandras uppmaning att slå henne? Varför döljer Cassandra vad som hänt? Hur känner sig Emma när hon till slut får ta Cassandras plats i laget?

- Vilka handlingar är det som Cassandra kräver av Emma

men som hon egentligen inte vill göra? Varför säger hon inte nej? Är vänskapen viktigare för Emma än att hon får göra som hon själv vill?

- Hur väljer man vänner? Var går gränsen för vad man står ut med från andra? Vad händer om man ifrågasätter och kritiserar varandra? Hur mycket bryr man sig om vad den andra tycker och hur mycket vågar man lyssna till sin egen röst?

Att kontrollera omvärlden

I början av filmen ser vi hur Emma har lyckats med att få full kontroll över sin hund med hjälp av "klickträning". Dessutom har hon till synes full kontroll över sig själv, något som förstärks av de disciplinerade övningar hon ägnat sig åt. Emma ser ut att ha rationaliserat bort behov av närhet och ömhet och visar upp en oberörd yta inför dem hon möter. Svaghet är något hon inte vill visa för andra. Till sin lillasyster Sara som anförtror henne sin förälskelse i kusinen Sebastian säger hon: "Du måste vara hård och du får inte visa vad du känner då blir du bara sårad".

I ridhuset, som blir Emmas nya tillflyktsort råder också full kontroll. Både flickor och hästar dresseras till rätt beteende. Det gäller att inte visa att man är rädd. "Jag kan träna vem som helst till vad som helst" säger Cassandra när hon först möter Emma. När Cassandra och ridskolelärare berättar om Emmas framsteg i voltigen får också Emma sitt "klick".

Utanför ridhuset känner sig Emma mer osäker. Där blir Cassandra hennes nya domptör och kontrollant i sökandet in i vuxenvärlden. Både Cassandra och Emma tränar sina kroppar för att erövra och behärska inte bara sina platser i voltigelaget utan också inför världen utanför. De låter sig inte formas eller påverkas av hur de ter sig i andras ögon. Deras styrka tillsammans gör att de inte känner sig rädda i mötet med andra.

- Diskutera hur Emmas och Cassandras behov av kontroll påverkar deras attityder till andra. Vilka bakomliggande behov kan det vara som gör att både Emma och Cassandra har ett så stort behov av kontroll? Att de hela tiden testar

gränser. Finns det scener i filmen där de passerar vad man borde kunna göra mot en annan människa?

- Att försöka kontrollera en annan människa kan sätta igång farliga krafter som till slut kan vändas mot en själv. Att känna sig kontrollerad kan innebära att man till slut gör uppror. Vem kontrollerar vem? Diskutera scenerna i slutet när Emma oskadliggör Cassandra och tar hennes plats i laget.

- Filmen visar hur betingning fungerar på såväl djur som människor; hur man "shejpar fram" ett beteende. Klickljudet blir en metafor för den bekräftelse som både Emma och Cassandra söker. Vilka mekanismer är det som blir synliga i filmen? Vilka andra metoder för att kontrollera varandra eller att bli kontrollerad, till exempel av samhället, finns det? Vilka normer, regler och konventioner är det som styr gruppen kontra individen? Händer det att man frivilligt anpassar sig till det förtryck som finns i vardagen? Vem bestämmer reglerna för när man är "lydig" eller "olydig"? Kan någon som är maktlös ändå ha kontroll?

Familj, relationer, känslor

Mötet med Emma och hennes familj sker i ett slags tomrum där vi inte får veta något om vad som hänt tidigare i deras liv. Varför Emma och Sara bara bor med sin pappa får vi ingen förklaring till. Ändå berättar Emmas hårda yta och få ord om en smärta som finns inom henne och som också syns i hennes ögon. Emmas agerande ger oss en antydning om en olöst konflikt. En förhistoria som har satt spår i hennes personlighet. När Emma möter motgångar, som när hon inte blir vald till voltigelaget, tar hon ut sin ilska mot pappan och orkar inte heller med sin närgångna lillasyster.

Lillasyster Sara har ännu inte blivit lika förhärdad som Emma utan visar tydligt sin längtan efter närhet och kärlek. När föremålet för hennes heta längtan, kusinen och barnvakten Stefan, avvisar henne blir hon grymt besviken.

- Hur ser relationen mellan pappan och Sara ut? Hur bemöter han hennes begäran att få en bikini? Hur försöker han förklara för henne att Sebastian nog inte är intresse-

rad av hennes uppvaktningar? Finns det någon scen som visar hur Emmas och pappans relation ser ut? Vilka känslor kommer till uttryck i scenen när Emma kallar sin pappa för gubbjävel? När Sara frågar Emma om hon är ledsen? Efteråt när Emma trycker ned Saras huvud under vattnet i badkaret? Vilken är Saras reaktion?

- Vad händer i scenen när Emma försöker kela med sin hund? När Sara slår sönder sin leksakshäst? När Emma går ut i natten och siktar med geväret? När Emma smyger runt i Cassandras hus? Vad händer när man inte kan hantera besvikelse och sorg och inte har någon att berätta för?

Även Cassandras bakgrund och familj är höljd i dunkel liksom de behov som gör att hon dras till Emma. De situationer som utspelar sig mellan Cassandra och Emma sker utan logiska förklaringar men ju längre vi förs in i deras relation känner vi att vi förs mot en brytpunkt där något håller på att gå sönder.

- Fundera på vad som kan ha hänt Emma och Cassandra tidigare i livet. Vad är det som har skapat deras personligheter och beteenden? Kommer de från samma bakgrund? Vad är det som styr deras olika viljor och behov?

Filmens berättarspråk

Filmen beskriver med en mörk stiliserad vardagsrealism några få specifika platser som blir utgångspunkter för de känslomässigt dramatiska situationer som skildras. Hemmet som speglar Emmas känslor i en klaustrofobisk värld, simhallen och stallet som blir en möjlighet att skapa en ny identitet, en social sfär med egna regler.

Det är en dunkel och oidentifierad miljö vi möter i filmen med hårda ljud och rekvisita fylld av betydelser. En

sparsam musik med hotfulla orgeltoner och elektroniska ljudslingsor förstärker spänningen. Stora totalbilder bryts mot extrema närbilder. Den genomkomponerade scenografin skapar hela tiden en osäkerhet om vad som skall hända. Sammantaget ett sätt att berätta som lämnar mycket över till publikens egna fantasier och tankar.

Filmen har hämtat både tematik, miljöer och karaktärer från västerngenren och regissören Lisa Aschan presenterar själv sin film som "En västern om makt, sex och djur". Emma är främlingen som kommer till stan där maktkampen med Cassandra tar vid fram till den slutliga duellen.

- På vilket sätt märks det att filmen hämtat inspiration från västerngenren? Beskriv några miljöer som känns typiska. På vilket sätt kommer hästmotivet in som tema i filmen? Var kommer musiken in och förstärker det som sker?
- Hur är de båda huvudpersonerna jämfört med de män vi brukar möta i västernfilmer? Hur markeras Emmas och Cassandras karaktärer med hjälp av frisyrer och kläder? Vad händer i slutet? Finns det några undertoner i Emmas seger? Har filmen något budskap?

Produktionsuppgifter

Sverige 2011

Produktion: Atmo produktion AB

Producent: Helene Lindholm

Manus: Lisa Aschan & Josefine Adolfsson

Regi: Lisa Aschan

Foto: Linda Wassberg

Klippning: Kristofer Nordin

Scenografi: Kia Nordqvist

Musik: Sami Sänpäckkila

I rollerna

Emma - Mathilda Paradeiser

Cassandra - Linda Molin

Sara - Isabella Lindqvist

Ivan - Sergej Merkusjev

Jens - Adam Lundgren

Tobias - Sigmund Hovind

Voltigetränare - Maria Hedborg

Tekniska uppgifter

Längd: 84 min

Format: vidfilm

Ljud: Dolby

Censur: från 7 år

Svensk premiär: 2 september 2011

Distribution

TriArt Film AB, Sveavägen 66, 9 tr., 111 34 Stockholm, info@triart.se **Filmbeställning:** Filmilagret, Marie Öhgren, Hjalmar Gullbergsgatan 1, 211 49 Malmö. Tel 040 - 12 08 82

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution efter den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära mer om hur ni hittar och bokar film.

Redaktion

Andreas Hoffsten, Film i hela landet, Svenska Filminstitutet, oktober 2011